

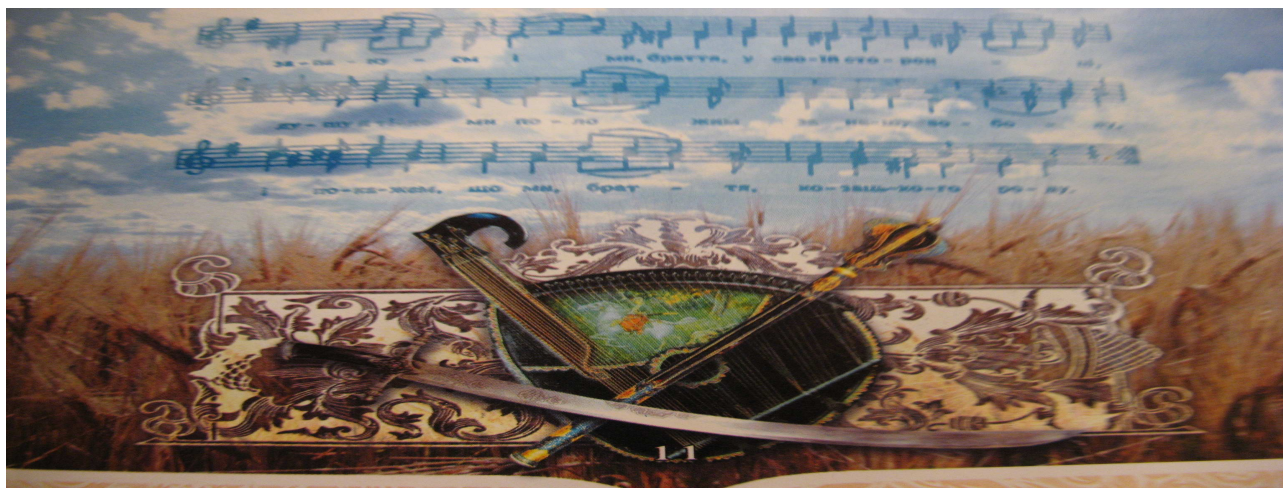
**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКА НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ МІСЬКОГО
ГОСПОДАРСТВА**

**Л. М. Жванко,
О. Л. Рябченко,
М. В. Яцюк**

**ПРОГРАМА І ПЛАНИ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ
з дисципліни**

«ІСТОРІЯ УКРАЇНИ»

(для студентів спеціальності 6.070101 – «Транспортні технології»)

Програма і плани семінарських занять з дисципліни «Історія України»
(для студентів спеціальності 6.070101 – «Транспортні технології») / Укл.:
Жванко Л. М., Рябченко О. Л., Яцюк М. В. – Харків: ХНАМГ, 2008. – 28 с.

Укладачі: Л. М. Жванко, О. Л. Рябченко, М. В. Яцюк

Рекомендовано кафедрою «Історії і культурології» ХНАМГ, протокол № 6 від
24.01.08.

Хай вільно проживають на Україні усі нації;

хай усяка живе по-своєму...

бо національний ґрунт потрібен для кожної.

А українська культура

нехай шириться поміж українцями

і хай про її поширення

турбуються і піклуються діти України –

усі, хто любить свій нарід

і бажає йому добра,

бо чужі за се не візьмуться.

Нехай усім народам живеться вільно на Україні,

але нехай нові поселенці на Україні пам'ятають,

що не може бути зневажений

на своїй рідній землі (як се було раніше)

той український нарід,

котрий заселив її, захистив од ворогів

і довгі часи поливав своїм трудовим потом.

Д.І.Багалій

Це повинен знати кожен українець

22 січня	—	День Соборності України
28 червня	—	День Конституції України
23 серпня	—	День Українського Прапора
24 серпня	—	День Незалежності України
14 жовтня	—	День українського козацтва
28 жовтня	—	Звільнення України від німецько-фашистських загарбників
9 листопада	—	День української писемності і мови

Державний Гімн України

*Ще не вмерла України ні слава, ні воля,
ще нам, браття молодії, усміхнеться доля.
Згинуть наші вороженьки, як роса на сонці,
запануєм і ми, браття, у своїй сторонці.*

*Приспів: Душу й тіло ми положим за нашу свободу
і покажем, що ми, браття, козацького роду!*

Конституція України

Стаття 10. Державною мовою в Україні є українська мова.

Держава забезпечує всебічний розвиток і функціонування української мови в усіх сферах суспільного життя на всій території України.

В Україні гарантується вільний розвиток, використання і захист російської, інших мов національних меншин України.

Держава сприяє вивченню мов міжнародного спілкування.

Застосування мов в Україні гарантується Конституцією України та визначається законом.

Стаття 20. Державними символами України є Державний Прапор України, Державний Герб України і Державний Гімн України.

Державний Прапор України – стяг із двох рівновеликих горизонтальних смуг синього і жовтого кольорів.

Великий Державний Герб України встановлюється з урахуванням малого Державного Герба України та герба Війська Запорізького законом, що приймається не менш як двома третинами від конституційного складу Верховної Ради України.

Головним елементом великого Державного Герба України є Знак Княжої Держави Володимира Великого (малий Державний Герб України).

Державний Гімн України - національний гімн на музику М.Вербицького із словами, затвердженими законом, що приймається не менш як двома третинами від конституційного складу Верховної Ради України.

Опис державних символів України та порядок їх використання встановлюються законом, що приймається не менш як двома третинами від конституційного складу Верховної Ради України. Столицею України є місто Київ.

Загальні методичні вказівки

Згідно з програмою Міністерства освіти і науки України з підготовки кваліфікованих фахівців у всіх галузях народного господарства у вищих навчальних закладах є обов'язковою для вивчення історія України.

Вивчення історії України як науки потребує теоретико-методологічного, науково-методичного та організаційно-практичного забезпечення. Наріжним загальнометодичним принципом виступає досягнення суті історичного процесу в нашій країні на підвалинах об'єктивності й історизму, духовності й гуманізму. Тісний зв'язок, взаємодія теорії і практики в напрямку реалізації пізнавально-творчої функції історичної теорії і формування у студентів свідомої потреби в оволодінні пропонованим предметом вимагає залучення загальновідомих функцій історії, широкого кола ідей, проблем, уявлень, асоціацій міждисциплінарного характеру.

Головною метою вивчення історії України є виховання людини на засадах патріотизму, формування особистості, інтелекту, усвідомлення власної причетності до державотворчих прагнень українського народу.

В умовах подальшої гуманізації навчального процесу в Академії кафедра історії і культурології бачить пріоритетним викладання предмета в інноваційному ключі. Механізм досягнення інновацій полягає в реалізації окремих блоків: історія і практика; співвідношення історичного і логічного; основи психології, участь студентів і викладачів у наукових конференціях; діалоговий характер навчання тощо.

Основними формами вивчення курсу історії України є лекції, семінарські заняття, самостійна робота студентів, наукова робота через участь студентів у конференціях.

Лекції охоплюють весь курс історії України. Вони покликані допомогти студентам опанувати головні питання й проблеми тем, полегшити й поглибити їх вивчення за науковою історичною літературою. Лекції мають пізнавальний, цілісний характер і сприяють розвитку історичного мислення у студентів.

Семінарські заняття є формою контролю за самостійною роботою студентів. Водночас вони дають змогу розкрити індивідуальність особистості через підготовку доповідей, розгорнутих бесід, дискусій, круглих столів, рецензування та обговорення рефератів, колоквиумів. Такі активні форми навчання допомагають студенту поглибити й творчо осмислити одержані знання.

Самостійна робота в бібліотеках, Internet дає можливість знайомства з монографіями, документами, альтернативними точками зору різних авторів на конкретні проблеми. Самостійна робота виховує у студентів самодисципліну, почуття відповідальності, вміння орієнтуватися в розмаїтті думок і підходів, творчо осмислювати одержані знання.

Кращому засвоєнню матеріалу сприяють екскурсії по музеях Харкова, які проводять викладачі кафедри. Культпоходи до театрів знайомлять студентів з культурним життям нашого міста. Краєзнавчі подорожі, що регулярно організовуються кафедрою, сприяють неформальному збагаченню культурно-теоретичними і духовними цінностями студентів і викладачів.

Особливе місце посідають консультації, що проводяться викладачами кафедри. Вони спрямовані на допомогу при підготовці до практичних занять, написанні рефератів, підготовці до іспитів.

Найкращі студенти беруть участь у наукових конференціях. Це сприяє поглибленню інтересу до наукових досліджень, вихованню і розвитку культури мови, вмінню та навичкам публічних виступів, участі в дискусіях.

Знання і навички студентів, що виховуються при вивченні курсу «Історія України»:

- володіння інформаційними структурами;
- вміння здійснювати пізнавальні процеси;
- відтворення процесів репродуктивного мислення;
- оволодіння мотиваційними процесами;
- вміння орієнтуватись в сучасному суспільно-політичному житті;

знаходити аналогію сучасних проблем в історичному минулому і пропонувати шляхи їх вирішення;

застосовувати набуті знання у спілкуванні, дискусіях, обговоренні питань сучасності;

гуманістичні ціннісні орієнтири в житті;

знання періодизації, концептуальних проблем історії України, основних термінів і понять, дат і дійових осіб українського державотворення.

Таким чином, виходячи з потреби подолання переважно інформаційного типу викладання курсу історії України, кафедра прагне до максимального широкого використання методів і засобів організації навчального процесу, що забезпечують ефективне керування пізнавальною діяльністю студентів, формування у них високої культури і професіоналізму.

Інформаційний обсяг (зміст) дисципліни

Модуль 1. Історія України

Змістові модулі (ЗМ): ЗМ 1.1 Суспільно-політичне життя на території України від стародавніх часів до кінця XVIII ст.:

1. Історичні події на території України в стародавні часи і добу середньовіччя;
2. Історичні події на території України в добу нової історії.

ЗМ 1.2. Історичний аналіз подій нової і новітньої історії (XIX-XXI ст.):

1. Українське національне відродження XIX ст.
2. Українська революція 1917-1920 рр.;
3. Військово-політичні режими в українських землях (20 ті – 91-й рр.);
4. Побудова незалежної України.

Програма дисципліни

Вступ

Місце курсу «Історія України» в системі гуманітарних наук. Предмет курсу – вивчення суспільно-політичних і державотворчих процесів на теренах України, а також історичної доцільності в суспільно-політичній та державотворчій сферах. Значення історичної підготовки спеціалістів вищої кваліфікації.

ЗМ 1.1 Суспільно-політичне життя на території України від стародавніх часів до кінця XVIII ст.

Тема 1. Політичні аспекти утворення, розквіту і розпаду держави Україна – Русь (IX – перша половина XIV ст.)

Проблеми етногенезу східних слов'ян. Східнослов'янські племена в українських землях. Їх суспільний, господарський устрій, традиції і побут.

Державотворчі процеси у східних слов'ян в давнину. Протодержавні східнослов'янські утворення. Теорії походження України – Русі. Державотворчі чинники в суспільно-політичній еволюції східнослов'янських племен. Виникнення (витоки) Руської держави. Проблеми періодизації давньоруської держави. Діяльність перших київських князів. Розквіт Русі в добу Володимира Великого і Ярослава Мудрого. Хрещення України – Русі і його значення. Феодална роздробленість на Русі: причини і наслідки. Розпад єдиної держави східних слов'ян і утворення на її території окремих князівств.

Політичний устрій і особливості політичної культури України – Русі. Система державного управління і її історична трансформація. Соціальна структура. Утворення і розвиток феодалних відносин.

Походження термінів «Русь» і «Україна».

Питання про давньоруську народність в історичній літературі.

Південно-Західна Русь. Піднесення і занепад Галицько-Волинського князівства. Особливості державного устрою. Внутрішня боротьба за владу. Західний вектор зовнішньої політики галицько-волинських князів.

Причини і наслідки втрати української державності. Історичне значення давньоруської держави. Роль України княжої доби у світовій історії.

Тема 2. Політичні особливості і наслідки перебування українських земель під владою іноземних держав (друга половина XIV – перша половина XVII ст.)

Ослаблення українських земель. Литовська експансія в українські землі. Кревська унія. Втрата українськими землями своєї автономії. Політичне становище українських земель в складі Великого князівства Литовського в XIV – XVI ст. Система політичної влади Великого князівства Литовського.

Західноукраїнські землі під владою Польщі. Люблінська унія і її наслідки. Брестська церковна унія 1596 року. Особливості державної влади в Речі Посполитій. Політика ополячення і окатоличення щодо українців.

Становище православної церкви в Речі Посполитій. Церковні братства. Магдебурзьке право.

Характерні риси суспільної стратифікації українства.

Виникнення українського козацтва: причини і час появи, територія розселення. Запорізька Січ – зародок нової української (козацької) державності. Види українського козацтва.

Тема 3. Українська козацька держава (друга половина XVII ст.)

Національно-визвольна війна під проводом Б.Хмельницького: причини, характер та рушійні сили війни, її періодизація. Гетьман Б.Хмельницький. Хід воєнних дій. Політико-правові аспекти створення української козацької держави: вибір типу державності; територія держави Б.Хмельницького; соціальна політика; роль і значення польсько-українських домовленостей (Зборівський і Білоцерківський трактати) у створенні станової держави;

характер влади гетьмана. Дипломатія гетьмана Б.Хмельницького. Переяславська рада і «Березневі статті» 1654 року та їх історична оцінка у вітчизняній і зарубіжній літературі.

Наміри Б.Хмельницького розірвати союз з Московією. Політика гетьмана І. Виговського. Обрання Ю. Хмельницького гетьманом України. Наступ Московії на автономні права України. Початок занепаду козацької держави. Руїна: розпад України на Лівобережну і Правобережну; формування промосковських, пропольських, протурецьких таборів в Україні і їх боротьба за владу.

Тема 4. Знищення російським самодержавством української державності (XVIII ст.)

Правління гетьмана І. Мазепи: взаємини Гетьманщини і Московії; українсько-шведський союз. Обмеження Петром I автономії України. Трансформація суспільно-політичного ладу Гетьманщини в XVIII ст.: форми українського гетьманату; конституція П. Орлика; особливості територіального і політичного устрою. Політика Російської імперії по обмеженню української автономії. Ліквідація української державності.

Тема 5. Українське національне відродження (XIX – початок XX ст.)

Особливості національного відродження в західноукраїнських землях і на Правобережжі: ідеологічні передумови відродження; діяльність «Руської трійці»; буржуазна революція 1848 року в Західній Європі і її вплив на процеси відродження; суспільно-політичні рухи в Галичині другої половини XIX ст.

Національне відродження в українських землях Російської імперії: «будівельні блоки» національної ідентичності; роль і значення учбових закладів як осередків суспільно-політичних настроїв в 20-х – 30-х рр. XIX ст.; Кирило-Мефодіївське товариство; діяльність «Громад»; польське повстання в Україні 1863 р. і його наслідки для українського національного руху; заснування і

культурно-просвітницька робота осередків «Просвіт»; ліберальні й соціалістичні ідеї М. Драгоманова.

Заснування українських політичних партій і їх ставлення до революційних подій 1905 – 1907 рр. в Україні.

Україна в умовах капіталістичної модернізації економіки.

ЗМ 1.2. Історичний аналіз подій нової і новітньої історії (XIX-XXI ст.)

Тема 6. Українська революція 1917 – 1920 рр.

Створення Центральної Ради. Її внутрішня і зовнішня політика. Перша українсько-більшовицька війна і Брестський мир 1918 року.

Українська Держава гетьмана П.Скоропадського.

Проголошення ЗУНР.

Директорія УНР: спроби утвердити українську державність в умовах зовнішньої агресії. Отаманщина.

Україна під владою більшовиків в 1918 – 1921 рр.

Тема 7. Військово-політичні тоталітарні режими в українських землях 20-х – середина 40-х років XX ст.

Встановлення комуністичного політичного режиму в Україні: політичні та економічні перетворення в УРСР; складання і розвиток тоталітарних принципів організації державного і суспільного життя.

Сталінський режим в Україні. Голодомор 1932 – 1933 років. Політичні репресії. «Розстріляне відродження».

Західноукраїнські землі між двома світовими війнами.

Початок Другої світової війни. Вхідження західноукраїнських земель до складу УРСР.

Військово-політичні процеси в Україні в добу фашистської окупації: фашистський окупаційний режим; національний рух в піднімецьких українських територіях; протистояння ОУН–УПА і радянського режиму.

Звільнення України від фашистських загарбників. Підсумки війни та історичні уроки для України.

Тема 8. Криза радянської тоталітарної системи. Боротьба за державну незалежність (1945 – 1991 рр.)

Радянський тоталітарний режим в західноукраїнських землях і підпільно-партизанська боротьба ОУН–УПА.

Суспільно-політичні трансформації радянського режиму: «хрущовська відлига», жовтневий «заколот 1964 року», його наслідки; процеси «перебудови» і українська політична специфіка.

Політична опозиція комуністичному режиму в Україні: «шестидесятники»; опозиціонери 70-х – 80-х років; радикалізація національного руху з кінця 80-х – початку 90-х років. Національно-державне відродження українського народу.

Тема 9. Становлення держави Україна (1991 – 2007 рр.)

Проголошення і розбудова незалежної України: Акт проголошення незалежності і загальноукраїнський референдум 1991 року; формування і специфіка української багатопартійної системи; конституційне забезпечення демократичної політичної системи в країні.

Президентство Л. Кравчука (1991-1994 рр.).

Президентство Л. Кучми (1994-2004 рр.).

«Помаранчева революція» 2004 р. і перемога національно-демократичних сил.

Українська діаспора.

ПЛАНІ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

Тема 1. Політичні аспекти утворення, розквіту і розпаду держави

Україна – Русь (IX – перша половина XIV ст.)

1. Східні слов'яни в давнину: суспільна і політична організація.
2. Виникнення Руської держави.
3. Діяльність перших князів Київської держави (Олег, Ігор, Ольга, Святослав).
4. Політичний устрій України-Русі доби Київської держави.
5. Україна-Русь в період правління Володимира Великого, Ярослава Мудрого і Володимира Мономаха.
6. Галицько-Волинська доба української державності.

Самостійна робота

1. *Неслов'янські народи на території України в давнину (кіммерійці, скіфи, сармати, грецькі міста держави).*
2. *Теорії етногенезу українців.*
3. *Суспільний лад Київської держави (I половина IX – I третина XII ст.).*
4. *Причини хрещення Русі.*
5. *Хрещення Русі.*
6. *Теорії походження термінів «Русь» і «Україна».*
7. *Причини феодальної роздробленості Київської держави.*
8. *Роль України княжої доби у світовій історії.*

Тема 2. Політичні особливості і наслідки перебування українських земель під владою іноземних держав (друга половина XIV – перша половина XVII ст.)

1. Захоплення українських земель литовськими і польськими феодалами (друга половина XIV ст.).

2. Утворення українського козацтва.
3. Стадії розвитку українського козацтва.
4. Політичні наслідки появи козацтва в Україні.
5. Виникнення Запорозької Січі.
6. Адміністративний і територіальний поділи Запорозької Січі.
7. Види українського козацтва.
8. Боротьба українського козацтва проти турецько-татарських нападів (кінецьXVI-поч. XVII ст.).

Самостійна робота

1. *Кревська Унія.*
2. *Українські землі після Кревської унії.*
3. *«Велике княжіння Руське» і остаточна втрата українськими землями удільності.*
4. *Люблінська унія.*
5. *Брестська церковна унія.*

Тема 3. Українська козацька держава (друга половина XVII ст.)

1. Національно-визвольна війна під проводом Б. Хмельницького.
2. Переяславська угода та Березневі статті Б.Хмельницького.
3. Створення української козацької держави (середина XVII ст.).

Самостійна робота

1. *Козацько-селянські повстання в Речі Посполитій (друга пол. XVI - перша пол. XVII ст.).*
2. *Руїна.*
3. *Боротьба пропольських, промосковських, протурецьких таборів в Україні (друга пол. XVII ст.).*

Тема 4. Знищення російським самодержавством української державності (XVIII ст.)

1. Політика гетьмана Івана Мазепи.
2. Конституція Пилипа Орлика. Обмеження російським самодержавством української державності.
3. Українська держава 1722-1764 рр.
4. Ліквідація російським самодержавством української державності.
5. Політичні наслідки втрати Україною державності наприкінці XVIII ст.

Самостійна робота

1. *Українсько-шведський союз 1708 р.*
2. *Батуринська трагедія.*
3. *Гетьман П. Полуботок.*
4. *Гетьман К. Розумовський.*

Тема 5. Українське національне відродження (XIX – початок XX ст.)

1. Початки українського відродження і зростання національної свідомості (кінець XVIII - початок XIX ст.).
2. Складники національної ідентичності українського народу в період відродження (XIX ст.).
3. Національне відродження в західноукраїнських землях (перша пол.XIX ст.).
4. Національне відродження в західноукраїнських землях другої половини XIX ст.
5. Особливості суспільно-політичного життя в Наддніпрянській Україні 20-30 рр. XIX ст.
6. Значення діяльності Кирило-Мефодієвського товариства в українському відродженні XIX ст.
7. Діяльність «Громад» (60-70-ті рр. XIX ст.).

Самостійна робота

- 1. Польське повстання в Україні 1863 р. і його вплив на український національний рух.*
- 2. Роль «Просвіт» у становленні української національної свідомості.*
- 3. Ліберальні і соціалістичні ідеї М. Драгоманова.*
- 4. Історичне значення українського національного відродження XIX ст.*
- 5. Виникнення українських політичних партій наприкінці XIX- поч. XX ст.*
- 6. Україна в умовах капіталістичної модернізації економіки.*

Тема 6. Українська революція 1917 – 1920 рр.

1. Періодизація і причини Української революції 1917-1920 рр.
2. Внутрішня і зовнішня політика Української Центральної Ради.
3. Українська Держава гетьмана П. Скоропадського 1918 року.
4. Проголошення ЗУНР.
5. Доба Директорії УНР.

Самостійна робота

- 1. Суспільно-політична ситуація в Україні після другої буржуазно-демократичної революції в Росії.*
- 2. Українські землі під владою більшовиків 1918-1921 рр.*
- 3.Боротьба між прозахідним і промосковським курсом української політики.*
- 4. Отаманищина.*

Тема 7. Військово-політичні тоталітарні режими в українських землях 20-х – середина 40-х років XX ст.

1. Встановлення комуністичного політичного режиму в Україні в 20-30-х рр. XX ст.: соціально-економічні перетворення.
2. Складання і розвиток тоталітарних принципів організації державного і суспільного життя в УРСР 20-30-х рр. XX ст.
3. Початок II світової війни. Входження західноукраїнських земель до складу УРСР.
4. Україна в планах Гітлера.
5. Фашистський окупаційний режим в українських землях. Комуністичний і національний визвольні рухи в Україні.

Самостійна робота

1. *Західноукраїнські землі між двома світовими війнами.*
2. *Напад фашистської Німеччини на СРСР. Оборонні бої на території України.*
3. *Визволення України від фашистських загарбників.*

Тема 8. Криза радянської тоталітарної системи. Боротьба за державну незалежність (1945 – 1991 рр.)

1. Радянський тоталітарний режим в західноукраїнських землях у повоєнні роки.
2. Суспільно-політичні трансформації радянського режиму в Україні у 50-х-70-х рр. XX ст.
3. Політична опозиція комуністичному режиму в Україні 60-х-70-х рр. XX ст.

Самостійна робота

- 1. Дисидентський рух в Україні.*
- 2. Українська Гельсінська група.*
- 3. Переслідування радянською владою дисидентського руху в Україні.*
- 4. Русифікація України і її негативні наслідки.*
- 5. Національно-державне відродження українського народу.*

Тема 9. Становлення держави Україна (1991 – 2007 рр.)

- 1. Україна на шляху до незалежності (середина 80-х-1991 рр.).*
- 2. Проголошення і розбудова незалежної України (президентство Л. Кравчука).*
- 3. Президентство Л. Кучми (1994-2004 рр.).*

Самостійна робота

- 1. Українська діаспора.*
- 2. Українська національно-державна символіка.*
- 3. «Помаранчева революція» 2004 р.*
- 4. Економічний розвиток України в перше десятиріччя незалежності.*
- 5. Партійно-політичне життя на сучасному етапі.*

Екзаменаційні питання

1. Праслов'яни.
2. Неслов'янські народи на території України в давнину (кіммерійці, скіфи, сармати, грецькі міста держави).
3. Теорії етногенезу українців.
4. Зародження та еволюція праукраїнських племен.
5. Східні слов'яни в давнину: суспільна і політична організація.
6. Теорії заснування Київської держави.
7. Виникнення Руської держави.
8. Діяльність перших князів Київської держави (Олег, Ігор, Ольга, Святослав).
9. Політичний устрій України-Русі доби Київської держави.
10. Періодизація Київської Русі.
11. Суспільний лад Київської держави (І половина IX – І третина XII ст.).
12. Причини хрещення Русі.
13. Хрещення Русі.
14. Розквіт Русі в добі Володимира Великого.
15. Значення хрещення Русі.
16. Україна-Русь в період правління Ярослава Мудрого.
17. Теорії походження термінів «Русь» і «Україна».
18. Причини феодальної роздробленості Київської держави.
19. Доба Володимира Мономаха в історії України.
20. Україна-Русь в період феодальної роздробленості.
21. Історичні погляди щодо правонаступництва історичних надбань Київської держави.
22. Галицько-Волинська доба української державності.
23. Боротьба з монголо-татарською навалою.
24. Захоплення українських земель литовськими і польськими феодалами (друга половина XIV ст.).
25. Кревська унія.
26. Українські землі після Кревської унії.
27. «Велике княжіння Руське» і остаточна втрата українськими землями удільності.
28. Причини укладання Люблінської унії.
29. Люблінська унія.
30. Брестська церковна унія.
31. Органи державної влади ВКЛ.
32. Система державної влади Речі Посполитої.
33. Система органів управління в українських землях литовсько – польської доби (середина XIV – перша половина XVII ст.).
34. Утворення українського козацтва.
35. Стадії розвитку українського козацтва.
36. Політичні наслідки появи козацтва в Україні.
37. Виникнення Запорозької Січі.

38. Адміністративний і територіальний поділи Запорозької Січі.
39. Види українського козацтва.
40. Боротьба українського козацтва проти турецько-татарських нападів (кінецьXVI – поч. XVII ст.).
41. Козацько-селянські повстання в Речі Посполитій (друга пол.XVI – перша пол.XVII ст.).
42. Національно-визвольна війна під проводом Б. Хмельницького.
43. Переяславська угода та Березневі статті Б. Хмельницького.
44. Створення української козацької держави (середина XVII ст.).
45. Руїна.
46. Боротьба пропольських, промосковських, протурецьких таборів в Україні (друга пол. XVII ст.).
47. Політика гетьмана Івана Мазепи.
48. Конституція Пилипа Орлика. Обмеження російським самодержавством української державності.
49. Українська держава 1722-1764 рр.
50. Ліквідація російським самодержавством української державності.
51. Політичні наслідки втрати Україною державності наприкінці XVIII ст.
52. Початки українського відродження і зростання національної свідомості (кінець XVIII – початок XIX ст.).
53. Складники національної ідентичності українського народу в період відродження (XIX ст.).
54. Національне відродження в західноукраїнських землях (перша пол.XIX ст.).
55. Національне відродження в західноукраїнських землях другої половини XIX ст.
56. Особливості суспільно-політичного життя в Наддніпрянській Україні 20-30 рр. XIX ст.
57. Значення діяльності Кирило-Мефодієвського товариства в українському відродженні XIX ст.
58. Діяльність «Громад» (60-70-ті рр. XIX ст.).
59. Польське повстання в Україні 1863 р. і його вплив на український національний рух.
60. Роль «Просвіт» у становленні української національної свідомості.
61. Ліберальні і соціалістичні ідеї М. Драгоманова.
62. Історичне значення українського національного відродження XIX ст.
63. Виникнення українських політичних партій наприкінці XIX – поч. XX ст.
64. Періодизація і причини Української революції 1917-1920 рр.
- 65.Суспільно-політична ситуація в Україні після другої буржуазно-демократичної революції в Росії.
64. Внутрішня і зовнішня політика Української Центральної Ради.
66. Українська Держава гетьмана П. Скоропадського 1918 р.
67. Проголошення ЗУНР.
68. Доба Директорії УНР.
69. Українські землі під владою більшовиків 1918-1921 рр.

70. Встановлення комуністичного політичного режиму в Україні в 20-30-рр. ХХ ст.: соціально-економічні перетворення.
71. Складання і розвиток тоталітарних принципів організації державного і суспільного життя в УРСР 20 – 30-х рр. ХХ ст.
72. Західноукраїнські землі між двома світовими війнами.
73. Початок Другої світової війни. Входження західноукраїнських земель до складу УРСР.
74. Україна в планах Гітлера.
75. Напад фашистської Німеччини на СРСР. Оборонні бої на території України.
76. Фашистський окупаційний режим в українських землях. Комуністичний і національний визвольні рухи в Україні.
77. Визволення України від фашистських загарбників.
78. Радянський тоталітарний режим в західноукраїнських землях у повоєнні роки.
79. Суспільно-політичні трансформації радянського режиму в Україні у 50-х-70-х рр. ХХ ст.
80. Політична опозиція комуністичному режиму в Україні 60-х-70-х рр. ХХ ст.
81. Україна на шляху до незалежності (середина 80-х-1991 рр.).
82. Проголошення і розбудова незалежної України (президентство Л. Кравчука).
83. Президентство Л. Кучми (1994-2004 рр.).
84. «Помаранчева революція» 2004 р.
85. Українська діаспора.
86. Українська національно-державна символіка.
87. Партійно-політичне життя на сучасному етапі.

Список рекомендованої літератури

1. Алексєєв Ю.М., Кульчицький С.В., Слюсаренко А.Г. Україна на зламі історичних епох. – К., 2000.
2. Бойко О. Історія України. – К., 2002.
3. Горєлов М., Моця О. Цивілізаційна історія України. – К., 2005.
4. Горобець В., Чухліб Т. Незнайома Клію. – К., 2002.
5. Горобець В., Чухліб Т. Незнайома Клію. – К., 2004.
6. Греченко В.А. Історія України (короткий нарис). – Харків, 1996.
7. Грушевський М. Ілюстрована історія України. – К., 1992.
8. Грушевський М. Історія України-Русі: В 11т., 12 кн. – К., 1991-1995.
9. Довідник з історії України. – К., 1996.
10. Дорошенко Д. Нарис історії України: У 2 т. Львів, 1991.
11. Ефименко О. Історія України та її народу. – К., 1992.
12. Історія держави і права України. Курс лекцій. – К., 1996.
13. Історія держави і права України. – Ч. 1–2. – К., 1996.
14. Історія України / Керівник авт. кол. Ю. Зайцев. – Львів, 1996.
15. Історія України: Курс лекцій: У 2 кн., – К., 1991-1992.
16. Історія українського козацтва: У 2 т., – К., 2006-2007.
17. Каляндрук Т. Загадки козацьких характерників. – Львів, 2006.
18. Лановик Б. Історія України. Навчальний посібник. – К., 2001.
19. Литвин В. Історія України. Навчально-методичний посібник для семінарських занять. – К., 2006.
20. Магочій П. Історія України. – К., 2007.
21. Малик Я., Чуприна В. Історія української державності. – Львів, 1995.
22. Нагаєвський І. Історія української держави ХХ століття. – К., 1993.
23. Новітня історія України. – К., 2000.
24. Політична історія України / Під ред. проф. Танцюри В.І. – К., 2002.
25. Полонська-Василенко Н. Історія України: У 2 т. – К., 1992.
26. Рибалка І.К. Історія України: Ч. I-II. – Харків, 1995-1997.
27. Світлична В. Історія України. – К., 2005.
28. Семененко В.І. Історія України. – Харків, 2000.
29. Семененко В.І. Історія України. – Харків, 2007.
30. Слабошпицький М. З голосу нашої Клію. – К., 2000.
31. Субтельний О. Україна: історія. – К., 1994.
32. Яковенко Н. Нарис історії середньовічної та ранньомодерної України. – К., 2005.

ІНТЕРНЕТ-РЕСУРСИ З ІСТОРІЇ УКРАЇНИ

НАЗВА	АДРЕСА	ОПИС
Інститут історії України НАНУ	http://history.org.ua/	Журнали, альманахи, збірники та монографії, видані інститутом: Український історичний журнал; Соціум; Проблеми історії України: факти, судження, пошуки; Україна в Центральній Східній Європі; RUTHENICA; Проблеми історії України XIX – початку XX ст. Укр.
Українська історична бібліотека	http://ukrhistory.narod.ru/	П. Толочко, Н. Яковенко, А. Капеллер, В. Липинський, М. Драгоманов та ін. Укр.
Козацтво XV-XXI ст.	http://cossackdom.com/	Документи, статті, монографії, рецензії, огляди, мапи, ілюстрації, бібліографію з історії. Укр., рос., англ.
Українські сторінки - історія національного руху України	http://ukrstor.com/	Наукові розвідки та документи. Історія окремих напрямків та регіонів національного руху України. Більше 40 діячів, пов'язаних з українським національним рухом - їх роботи та роботи про них. Історичні карти, бібліографія, посилання та ін.
Історія України	http://historyua.narod.ru/	Присвячено історії процесів денаціоналізації в Україні та українському національно-визвольному руху. Хронологічні таблиці, документи
Історія України	http://unitest.com/uahist/ http://uahistory.kiev.ua/	Михайло Грушевський, Ілюстрована Історія України, Орест Субтельний, Наталія Полонська-Василенко, Серія книг "Реабілітовані історією"
Галицька Україна	http://halychyna.ukrbiz.net/	Інформація етнографічного та історичного характеру про Галичину. Історичні карти, відомості про

		історичних особистостей, фольклор, місцеві діалекти, її зв'язок з іншими українськими землями і т. ін.
Помаранчева хвиля	http://www.orange-wave.narod.ru/	Присвячено історії Помаранчевої революції в Україні в листопаді-грудні 2004 р. Переважно фотоматеріали
Українська історія	http://www.ua-history.narod.ru/	Книги, статті, документи, карти з історії України. В. Анатонович, О. Апанович, М. Костомаров, А. Кюстін
Українська історія	http://ua-history.narod.ru/	Книги, статті та документи: Антонович Володимир. Про козацькі часи на Україні; Апанович Олена. Українсько-російський договір 1654 року; Костомаров Микола. Книга буття українського народу; Кюстін Адольф. Росія в 1839 році та ін.
Історія України	http://uahistory.narod.ru/	Короткий огляд історії України по періодах з найдавніших часів по XX ст.
Голодомор 1932-1933 років в Україні	http://www.human-culture.com/history/	Коротко розповідається про причини, хід та наслідки голодомору 1932-1933 рр. в Україні
Уроки історії: Голодомор 1932-33 гг.	http://golodomor.org.ua/	Створений за підтримки Міжнародного фонду „Україна 3000”. Добірка матеріалів про Голодомор 1932 - 1933 років в Україні - статті, документи та фотоархів. Свідчення. Музеї. Пам'ятники. Посилання.
Голодомор в Україні 1932-1933	http://golodomor.ukrinform.com/	Добірка матеріалів про Голодомор 1932 - 1933 років в Україні - статті та фотоархів. Посилання.
Голод в Україні	http://historywiz.com/ukrainefamine.htm	Мультимедійний посібник "Голод в Україні: геноцид". Фото.
Нариси історії України	http://history.franko.lviv.ua/	Яковенко Н. Нарис історії України з найдавніших часів до кінця XVIII ст.; Грицак Я. Формування

		модерної української нації XIX-XX ст.; Довідник з історії України. В 3 т. (в форматі PDF).
ОУН-УПА: легенда спротиву	http://oun-upa.org.ua/ http://oun-upa.onestop.net/	Основна література з історії ОУН-УПА: монографії та статті, джерела, фотоматеріали та ін.
Історія дивізії "Галичина"	http://ssgalicia.onestop.net	Присвячено історії дивізії СС "Галичина". Книги, статті та документи, бібліографія, посилання. Мультимедійні документи: фотографії, уніформа, поштові марки, плакати та т.п., англ.-укр.
Степан Бандера	http://stepanbandera.org/	Степан Бандера життєпис, книги, статті самого С. Бандери та про нього
Радикальний український націоналізм	http://run.org.ua/	Статті з історії українського націоналізму
Історія українських збройних сил	http://ukrarmy.kiev.ua/ http://koza.kiev.ua/	Нарис історії української армії від давніх часів до сьогодення. Книги, статті, документи.
Українська армія	http://uarmy.ms.km.ua/	"Військово-історичний альманах"; Центральний музей збройних сил України та ін.
Історія українського війська	http://ordgeorg.boom.ru/	Коротка історія українського війська за середньовічну добу
Віртуальний музей ГУЛАГ(у)	http://www.gulag-museum.org.ua/	Фотоматеріали з історії ГУЛАГ(у). На 14.01.2006 на сайті представлено 320 експонатів (1058 зображень)
Битва за Дніпро. Звільнення Києва	http://bitva-za-dnepr.narod.ru/	На сайті містяться документальні фотографії та подробиці бойових дій, біографія маршалів та героїв Радянського Союзу, докладні карти бойових дій і т. ін., рос.
Князі, гетьмани, митрополити президенти та науковці	http://www.geocities.com/prysjan/in_40.html	Список правителів України (князі, гетьмани, митрополити, члени урядів) в VI-на поч. XX ст.

ЗМІСТ

1. Це повинен знати кожен українець	4
2. Загальні методичні вказівки	6
3. Програма дисципліни	9
4. Плани семінарських занять	14
5. Екзаменаційні питання	20
6. Список рекомендованої література	23
7. Інтернет-ресурси з історії України	24

НАВЧАЛЬНЕ ВИДАННЯ

Програма і плани семінарських занять з дисципліни «Історія України» (для студентів спеціальності 6.070101 – «Транспортні технології»)

Укладачі: Любов Миколаївна Жванко,
Ольга Леонідівна Рябченко,
Микола Володимирович Яцюк.

Редактор: М.З. Аляб'єв

План 2008, поз. 420 М

Підп. до друку 26.02.2008
Друк на ризографі
Тираж 100 прим.

Формат 60x84 1/16.
Умовн.-друк. арк. 1,2
Замовл. №

Папір офісний.
Обл. – вид. арк. 1,7

61002, Харків, ХНАМГ, вул. Революції, 12
Сектор оперативної поліграфії ІОЦ ХНАМГ